

Ekonomik Kriz mi? Kriz Ekonomisi mi?

Turhan Erdoğan

Son aylarda yaşanan ağır ekonomik sıkıntılar ve ardından gelen ekonomik paket, dikkatleri üzerinde topladı. Varolan sıkıntıları ve açılan paketin mahiyetini kavrayabilmek için, ülke ekonomisinin durumuna ve geçmişe bir bakışla, uygun çıkarsamalar yapmaya çalışalım.

Ekonomik göstergelerde hiç de iç açıcı bir tabloyla karşılaşmıyoruz. Enflasyon %65,75 civarlarında seyrediyor ki bu DİE'nin açıkladığı rakamlardan çıkan sonuç... Gerçekte bu rakamların daha yüksek oranlarda olduğu biliniyor. Ekonomideki daralma GSMH itibariyle %9.3, ticarete %15 ki bu rakamlar azımsanacak ölçüde değil... Faiz oranları %115; bütçe açığı 9.3 katrilyon. Önümüzdeki 6 ayda ödenecek iç borç 9.5 katrilyon, iç borç faizi ise 3.6 katrilyon. Dış ticaret devamlı küçülüyor. Firmalar ard arda ya faaliyetine son veriyor ya da faaliyetini daraltıyor. Yatırımda %17, ihracatta %6 gerileme var. İşçi çıkarmalar had safhada... Firmalar yatırım yapamıyor, yapmıyor.

Sanayi örgütlerinin ilk 500 firma anketinde yer alan şirketlerin gelirlerinin %87,7'si repo ve faiz gelirlerinden oluşuyor.

Manzara korkunç... Yatırım ve üretimin en alt düzeyde, faiz gelirlerinin yüksek seviyelerde seyrettiği bir ülke... Ülke insanın cebinden her gün milyarlarca lira, iç borç faiz ödemelerine aktarıyor. Devlet, resmen ilan etmediği bir iflasın içerisinde boğuluyor.

Devlet, kendisi yatırım yapamadığı gibi, geçtiğimiz yıl uygulamaya koyduğu vergi ve mali milat kanunlarıyla da serbest girişimcilerin yatırım yapmasına da balta vurdu. Şimdi, denize düşen yılanı sarılır misali, siyasi düzlemde olduğu gibi ekonomik düzlemde de, alttan alta sürdürdüğü devletçilik politikasını da gözardı ederek bütçe açığını kapatmaya uğraşıyor. Hem varolan 28 Şubat sürecinin verdiği dayanılmaz rahatlık, hem de IMF'den alacağı kredinin karşılığı olmak üzere, temelde sürdürdüğü devletçi politikanın bir ayağını feda ediyor. Buna da mecbur bir bakıma... Çünkü açığını kapatacak parayı sermaye kesiminden tahsil edemiyor. Bu yüzden geriye tek kaynak kalıyor, şehirlerde yerleşmiş bulunan ve aynı zamanda kendisine ve büyük sermayeye tehdit olarak algıladığı küçük-orta sınıf tüccar ve dar gelirli ücretli kesimi... Bu noktada, 28 Şubat süreci de yapılan uygulamaları kolaylaştırmıyor. O nedenle Ecevit, gazetecilere, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıları manşetlerine taşımamaları "direktifini" verebiliyor. Sendikaların genel grev uyarısına karşılık, bunu tasavvur dahi edemeyeceğini söyleyebiliyor "demokrat" başbakan...

Meclisten geçirilen Bankalar Kanunu'nda, herhangi bir basın-yayın kuruluşunun, isim vermeden dahi olsa, bankalarda olan yolsuzluklarla alakalı yazı yazmayacağı hükmü getiriliyor. Hükmün ihlali söz konusu olduğunda ise milyarlarca lira para cezası var, Bu hükme, kartel medyasından hiçbir tepki gelmedi. Oysa İnterbank'ın içini boşaltan Cavit Çağlar, faaliyetlerine rahatça devam edebiliyor. Kartel medyasından yine ses yok. Memura %20 zam verilirken, emeklilik yaşı yükseltilirken, Tasarruf Teşvik Fonu'ndaki paraların çalışanlara geri ödenmemesi ihtimalleri gündemdeyken, Aynı günlerde, IMF görüşmeleriyle alakalı olarak Hikmet Uluğbay ve Mesut Yılmaz tarafından sızdırıldığı söylenen, devletin borçlarının konsolide edileceği haberleriyle çalkalanan borsada bir kaç büyük sermayedar büyük paralar vuruyor. Kartel medyası bu olayla ilgili yayınlar yapıyor çünkü bu vurgundan payını alamamaktan şikayetçi...

Bütün bu sıkıntılar yıllardır tekrarlanıyorken, niçin hükümetler değiştiği halde sıkıntılar değişmiyor. Neden hep altta kalanın canı çıkıyor, neden tıkanma noktasına gelindiğinde IMF geliyor ve alınan kredilerle sistem nefes alabiliyor.

Mevcut sistemin işleyişinde baktığımızda, sermaye kesiminin sistemi beslediğini ve sistemden beslendiğini görüyoruz. Uygulanan teşvik, faiz ve rant politikalarıyla bu kesim, azınlıkta olmasına rağmen büyük maddi güce erişiyor ve esasen devletin kendisi haline geliyor. Sivil-askeri bürokrasi, büyük sermaye ve medya üçlüsü bugün içice geçmiş durumdadır.

Geriye kalan ve gerçekte büyük kitleleri içinde barındıran işçi, emekli, memur, esnaf ve küçük tüccar kesimleri ise fakirleşiyor, fakirleştiriliyor. Bu fakirleşme, uygulanan ekonomik, sosyal ve vergi politikalarıyla, ülke kaynaklarının bu kesime kanallize edilmesiyle gerçekleşiyor.

Bu uçurumu ve bu fakirleşmeyi gerçekleştirmede, uygulanan yüksek faiz ve dolayısıyla yüksek enflasyon politikası anahtar rolü oynuyor. Şüphesiz bunun temelinde de ülke insanlarına düşmanca bakışın etkisi büyük. Büyük sermayeden, tahvil çıkarımı yoluyla, yüksek faizle borç alınıyor. Yüksek faizle alınan borcun geri ödenmesi için gerek duyulan paranın elde edilebilmesi için de yüksek enflasyon gerekiyor. Çünkü hem büyük sermaye ürettiğini yüksek fiyata satarak devlete borç verecek, hem de devlet TL üzerinden borçlarını daha az ödemiş olacak ve tekrar borç alacak. Ancak bu işleyişin bir tıkanma noktası var. Devlet faizle borçlandığı için borçlar belirli bir aşamadan sonra katlanarak birikiyor. Bu birikimin karşılığı da, çalışan kesimden tahsil edilmeye çalışılıyor. Bu karşılık, istenilen düzeyde olmazsa eğer, IMF'ye gidiliyor.

IMF'nin vesayeti altına girilince elbette kredi alınabiliyor. Ayrıca yüksek faiz ve enflasyon politikalarıyla, halkın büyük bir kesiminin, tehdit unsuru haline gelmesi de engellenmiş oluyor. Nitekim geçtiğimiz günlerde Türkiye'yi ziyaret eden, aynı zamanda Koç Üniversitesi Danışma Kurulu'nda da görevli olan Nobel ödüllü ekonomist Prof. Merton Miller, süreklilik gösteren iki rakamlı yüksek enflasyonun ekonomik değil ancak siyasi nedenli olabileceğini söylemekten kendini alamamıştır. Dolayısıyla ülkede büyük bir kesimin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıların, yıllardır uygulanan ve kronik hale gelen kriz ekonomisinin meyveleri olduğunu görmekteyiz.

Haksöz Dergisi Sayı: 101 - Ağustos 1999

Kaynak: Ekonomik Kriz mi? Kriz Ekonomisi mi? - Turhan Erdoğan